

Ο παπα-Νικόλας Πλανάς († 2 Μαρτίου) μέσα από τη γραφίδα του Παπαδιαμάντη

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Όπως είναι γνωστό, ο “άγιος των γραμμάτων μας”, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης υπήρξε ο πρώτος που μας παραδίδει γραπτές μαρτυρίες για τον άγιο Νικόλαο Πλανά. Στα Αθηναϊκά του διηγήματα γράφει για έναν απλό ιερέα που γνώρισε στο παρεκκλήσι του Προφήτου Ελισσαίου, στο Μοναστηράκι. Είναι επίσης γνωστό, ότι ο μεγάλος Σκιαθίτης λογοτέχνης (μαζί με τον τρίτο ξάδελφό του Αλέξανδρο Μωραϊτίδη) λειτουργούνταν τακτικά στον Άγιο Ελισσαίο, ψάλλοντας μάλιστα σε λειτουργίες, εσπερινούς, όρθρους και αγρυπνίες.

[planaspa2diam2](#) image is broken: file type unknown

Στο απόσπασμα που ακολουθεί, ο Α. Παπαδιαμάντης καταγράφει εκτενώς τη φιλοκαλική φιγούρα του ταπεινού λευίτη και σύγχρονου αγίου.

ΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

...Μεταξύ των υπάρχοντων ιερέων υπάρχουν ακόμη πολλοί ενάρετοι και αγαθοί, εις τας πόλεις και εις τα χωρία. Είναι τύποι λαικοί, ωφέλιμοι, σεβάσμιοι. Ας μην εκφωνώσι λόγους. Ηξεύρουν αυτοί άλλον τρόπον πως να διδάσκωσι το ποίμνιον.

Γνωρίζω ένα ιερέα εις τας Αθήνας. Είναι ο ταπεινότερος των ιερέων και ο απλοικότερος των ανθρώπων. Διά πάσαν ιεροπραξίαν αν του δώσης μίαν δραχμήν η πενήντα λεπτά η μίαν δεκάραν, τα παίρνει. Αν δεν του δώσης τίποτε, δεν ζητεί. Διά τρεις δραχμάς εκτελεί ολόκληρον παννύχιον ακολουθίαν. Απόδειπνον,

Εσπερινόν, Ὅρθρον, Ὡρας, Λειτουργίαν. Το όλον διαρκεί εννέα ώρας. Αν του δώσης μόνον δύο δραχμάς, δεν παραπονείται.

Κάθε ψυχοχάρτι, φέρον τα μνημονευτέα ονόματα των τεθνεώτων, αφού άπαξ του δώσης, το κρατεί διά πάντοτε. Επί δύο, τρία, τέσσαρα, πέντε έτη εξακολουθεί να μνημονεύη τα ονόματα, δι' είκοσι λεπτά τα οποία του έδωκες εισάπαξ. Εις κάθε προσκομιδήν μνημονεύει δύο η τρεις χιλιάδας ονόματα. Δεν βαρύνεται ποτέ. Η προσκομιδή παρ' αυτώ διαρκεί δύο ώρας. Η Λειτουργία άλλας δύο. Εις την απόλυσιν της Λειτουργίας, όσα κομμάτια έχει εντός του ιερού, από πρόσφορα η αρτοκλασίαν, τα μοιράζει όλα εις όσους τύχουν. Δεν κρατεί σχεδόν τίποτε.

Μίαν φοράν έτυχε να χρεωστή μικρόν χρηματικόν ποσόν, και ήθελε να το πληρώση, είχε δέκα η δεκαπέντε δραχμάς, όλα εις χαλκόν, επί δύο ώρας εμετρούσεν, εμετρούσε και δεν ημπορούσε να τα εύρη πόσα ήσαν. Τέλος, εις άλλος χριστιανός έλαβε τον κόπον και του τα εμέτρησεν.

Είναι ολίγον τι βραδύγλωσσος, και περισσότερον αγράμματος. Εις τας ευχάς, τας περισσοτέρας λέξεις τας λέγει ορθάς, εις το Ευαγγέλιον τας περισσοτέρας εσφαλμένες. Θα ειπήτε, διατί η αντίθεσις αυτή; Αλλά τας ευχάς τας ιδίας απαγγέλλει καθ' εκάστην, ενώ την δείνα περικοπήν του Ευαγγελίου θα την αναγνώση άπαξ η δις ή, το πολύ, τρις του έτους, εξαιρέσει ωρισμένων περικοπών συχνά αλλ' ατάκτως επανερχομένων, ως εις τους Αγιασμούς και τας Παρακλήσεις.

Τα λάθη, όσα κάμνει εις την ανάγνωσιν, είναι πολλάκις κωμικά. Καί όμως εξ όλων των ακροατών του, εξ όλου του εκκλησιάσματος, κανείς μας δεν γελά. Διατί; Τον εσυνηθίσαμεν, και μας αρέσει. Είναι αξιαγάπητος. Είναι απλοικός και ενάρετος. Είναι άξιος του πρώτου των Μακαρισμών του Σωτήρος.

Τώρα, υποθέσατε δύο υποθέσεις, μίαν αδύνατον, και μίαν δυνατήν, υποθέσατε ότι αυτός ο ίδιος ιερεύς είχεν εξέλθει από ιεροδιδασκαλείον, παλαιόν η νέον· θα είχε διαφοράν επί το βέλτιον; Θα ήτο πασσαλειμμένος με ολίγα ατελή, κακοχώνευτα και συγκεχυμένα γράμματα, με περισσότερον οίησιν και αξιώσεις. Θα ήτο διά τούτο καλύτερος; ...

Μνεία – και μάλιστα ονομαστική – στον άγ. Νικόλαο Πλανά πραγματοποιεί ο Παπαδιαμάντης και στο διήγημα «Τα τραγούδια του Θεού». Σ' αυτό περιγράφει το θάνατο της μικρής Κούλας Μπούκη και την Εξόδιο ακολουθία της. Όταν λοιπόν οι ψάλτες μαζί με τους ιερείς έψαλλαν το «Δεύτε τελευταίον ασπασμόν» συνέβη το εξής:

Μόνος ο παπα-Νικόλας από τον Αη-Γιάννη του Αγρού, ο Ναξιιώτης, εφαινετο ότι επίανε χωριστήν ακολουθίαν, εμουρμούριζε μέσα του, και τα όμματά του εφαινοντο δακρυσμένα. «Τι μουρμουρίζεις παπά;», του είπα από το όπισθεν του στασιδίου, όπου είχαν ακουμβήσει. Λέγω την ακολουθίαν των νηπίων μέσα μου», είπεν ο παπα-Νικόλας. «Εις αυτό το άκακον αρμόζει η ακολουθία των νηπίων».